

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies primus et secundus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

§. I. Monasterii Budicensis situs: Sancti memoria in Fastis sacris: Acta a
quibus scriptoribus antiquioribus exarata, et quæ edenda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73889)

A ipsum incubuisse, donec ad concilium Turonense anno 813 pro totius Gallicanæ ecclesie utilitate habitum, sese conferre, atque idoneum administrum tantisper gregi suo præficere, necesse habuerit. At sciscitaberis forte, cum Turonensis illius concilii subscriptiones non exstent, nec alia monumenta antiqua Hieronymum nostrum inter hujus concilii Patres recenseant, qua ratione nos eum huic synodo interfuisse statuamus? Ad hæc pro responso sit, nos id ea ratione facere, quod habitum illo anno Turonibus concilium unum ex illis quinque sit, quæ, ut Annalista Loiselianus apud Bouquetum tom. V, pag. 62 aliique tradunt, tempore ætatis jussu Caroli Magni super statu ecclesiarum corrigenda per totam Galliam ab episcopis celebrata sunt, a qua proinde synodo, ubi de summi momenti negotiis agendum decernendumque erat, sanctum vigilemque episcopum, jussu Caroli Magni a metropolitano suo convocatum, abesse ulla ratione voluisse, nequaquam credibile est. Porro hoc Turonense concilium, non ex provinciæ tantum Turonensis episcopis,

B sed et ex trium etiam Aquitanicarum præsulibus congregatum fuisse, ad annum 813, num. 204 recte advertit Cointius, apud quem concilii canones etiam exstant, sed, velut apud Labbeum, sine antistitem, qui ei interfuerunt, subscriptionibus.

ac denique
tempus obitus
declarantur.

15 Elapsis a Turonensi synodo annis circiter tribus S. Hieronymus, cum et latos in ea canones sua in diocesi executioni mandari curasset, seduloque, uti etiam apparet, instaurandis ecclesiis incumberet, mortalem cum immortalis vitam commutavit, nimirum, uti laudatus Parmenterius asserit probatque anno Christi 816, ac quidem die 5 Februarii probabilius, quam 5 Octobris, quo ejus festum coli assolet. Etenim in Nivernensi carta, 10 Martii anno 816 data, quam præfatus auctor laudat, comparat episcopus Jonas, Sancti nostri successor, ac proin Hieronymus

ad usque diem 5 Octobris, ejusdem anni in vicis esse non potuit. Haud ergo absimile vero est, diem 5 Februarii, qui in Usuardino auctario supra laudato ei sacer notatur, emortualem ei obtigisse, diem contra 5 Octobris, incerta hactenus mihi ex causa, ejus venerationi præcipue fuisse dicatum. Ut sit de hoc determinato emortuali die, ex dictis indubitatum est, emortualem annum cum Cotignono aliisque ad annum 818 differri non posse, ac ne quidem ad annum 818, contra ac Cointius tom. VII Annalium eccles. Franc. pag. 496, num. 24 prius innuerat, quem tamen errorem tom. VIII, pag. 649, num. 6 nobiscum sentiens, his verbis veri amans scriptor, ex parte correxit: Jonas in episcopatum (Nivernensem) sancto Hieronymo successit. In codice Nivernensi duæ chartæ duodetricesima videlicet ac quadragesima secunda, quæ Antidium erga basilicam sancti Cyrici munificum prædicant, Hieronymo proxime subrogant Jonam, et hunc testantur sedisse IN MENSE OCTOBRIO, UBI FECIT DIES TREDECIM, ANNO QUARTO REGNANTE LUDOVICO HIC IMPERATORE, id est, secundum diversas epochas imperii Ludoviciani vel anno Redemptoris 816, vel sequenti. Hactenus Cointius, et recte quidem, ut jam monui, quantum ad annum Christi 816, quem tamen Sancto emortualem statuere fidentius poterat, tum quod in edita anno 817 Nivernensi carta Antistes noster BONE MEMORIE et dominus QUONDAM Hieronymus episcopus ac præfatus QUONDAM præsul vocetur, quæ voces illum ante annum 817 obiisse innuunt, tum præcipue et unice, quod in alia Nivernensi carta, 10 Martii anno 816 edita, Hieronymi in Nivernensem cathedram successor Jonas compareat, qui, uti Cointius loco mox citato subdit, Saviniacense oratorium, quod decessor Hieronymus erexerat, canonicis ecclesiæ suæ donavit. Plura de hoc Sancto, quod vehementer doleo, salva veritate commemoranda non inveni.

AUCTORE
C. B.

E

DE S. MEINULPHO DIACONO

C BUDICÆ IN DIOECESI PADERBORNENSI IN CIRCULO WESTPHALICO.

F

COMMENTARIUS PRÆVIUS.

C. B.

§ I. Monasterii Budicensis situs: Sancti memoria in Fastis sacris: Acta a quibus scriptoribus antiquioribus exarata, et quæ edenda.

ANNO VEROSIMILIS DCCCLVII AUT CIRCA. Monasterii Budicensis notitia varietate illius et Sancti nomenclatio:

In Paderbornensi circuli Westphalici episcopatu Burenam inter et Paderbornam haud procul a dextera fluvii Alme ripa adjacentemque huic, quæ tribus circiter milliariis Gallicis Meridum versus Paderborna distat, Wevelsburgensi arce, situm est non ignobile canonicorum Regularium Congregationis Windesheimensis monasterium, quod, quamquam subinde Boddike seu Boddiken, Bodike, Bodiken, Budiken, Budekem, Bodekem, Bodechen, Bodehem, aut Bodi-

cken vocatum invenitur, Westphalice tamen communiter Bodeke seu Bodeken, Bodeke, Boddiken, Boddichen aut Bodeken; Latine vero Bodeca seu Bodeca, Bodica, Bridica, Bodeka vel Bodicon, aut tandem etiam, et quidem receptiori nunc, ideoque hic deinceps usurpanda, appellatione Budica seu Bodeca nominatur. Sacris virginibus seu sanctimonialibus, quibus tandem temporis lapsu substituti fuere canonici Regulares, condidit id primum in horrida proprii fundi solitudine, sylvis undique geminisque celsissimis montibus circumdata, S. Meinulphus, ecclesiæ Paderbornensis

AUCTORE
C. B.

bornensis diaconus, qui, non secus atque illud, varias apud varios scriptores nominis sui efformationes sortitur, utpote ab aliis quidem Meinulphus seu Meinulfus, Meynulphus, Meynullus, Maynulphus, Mainulfus aut Mainulphus; ab aliis vero Menulphus, Meinolphus seu Meinolfus, Menolfus, Meynolphus, Maynolphus, aut tandem etiam Maginulphus nuncupatus. E diversis hęc Sancti nomenclationibus hic vel idcirco deligo omnium priorem, quod a scriptorum parte longe majori inveniunt adhibitam. Hęc interim, ut ad diversos modos, quibus tum ipsiusmet Sancti, tum conditi ab eo monasterii nomen in Commentarii hujus decursu inveniet expressum, studiosus lector hæreat, visum est ad datum cænobii Budicensis situm adjungere; lubet nunc adhuc præsentis § antiquiorum scriptorum, qui res, ad S. Meinulphum spectantes, litteris sunt complexi, notitiam subministrare cum Fastis sacris præcipuis, quibus ipsius nomen hodie inseribitur. Ab hisce duco initium.

hic, etsi Mill. classicis inscriptus non sit,

B 2 E martyrologis antiquioribus, quos classicos vocamus, nullus omnino S. Meinulphi meminit, nec mirum: omnes enim ante annum 876, quo sane ex dicendis nondum Sanctorum honores publica legitimaque auctoritate S. Meinulphus fuerat adeptus, Martyrologia sua (adi Sollerium in Præfatione ad Usuardum) concinnarunt; etsi vero Castellano, qui Notkerum, omnium illorum recentiorem, anno circiter 894 scripsisse, in sua ad priorem Martyrologii Romani Gallicæ versionum Admonitione pag. 24 affirmat, esse forte assentiendum, nec sic tamen foret, cur miraremur martyrologi hujus de sancto nostro silentium: hic enim, uti infra ostendam, cultu Sanctis proprio legitimoque, sacris ejus exuviis a Bisone, Paderbornensi episcopo, de terra levatis, honorari primum cepit vel paulo post annum 894, vel certe non diu ante; quod si autem primum, ut quid, quæso, Meinulphum commemorasset Notkerus? Si secundum, rem procul a monasterio Sangallensi, in quo monachum agebat, recentiori memoria gestam verosimillime ignoravit. Ut sit, is eundem martyrologus, non secus ac reliqui omnes classici, hodie omittit Meinulphi memoriam.

in Usuardo tamen Lubeco-Coloniensi aucto,

C 3 At vero quævis res ita habeat, non pauci alii, qui eam in Fastis sacris a se contextis consignunt, recentiores martyrologi occurrunt, ac in primis quidem inter Usuardina apud Sollerium Auctaria Usuardus auctus, uno eodemque anno 1490 binis vicibus, altera Colonia, altera Lubeca typis excusus, perque Usuardum Lubeco-Coloniensem ob accuratam utriusque editionis in omnibus consonantiam designari a Sollerio solitus sanctum hodie ita memorat: In territorio Paderbornensi, monasterio Bodecensi, depositio sancti Maynulphi, diaconi et confessoris. Atque hujus quidem Usuardi auctor, seu potius (uti hic hac voce fas sit) augmentator, omnium est, qui typis exstant excusi, hagiologorum antiquior, apud quem sancti memoriam hodie inveniunt signatam. Verum unde hanc hausit is scriptor? Erstat penes nos antiquum ecclesiæ Paderbornensis Calendarium Ms. quod Joannes Grothausius, Societatis sacerdos, qui illud, in Herisensium canonissarum ecclesia repertum, seculo præterito nobis descripsit, ætate Caroli Magni imperatoris existimavit confectum, postque Sanctis, ecclesiæ Paderbornensi propriis, sub Imado episcopo, qui ab anno 1052 ad annum 1076 sedit, aut etiam nonnihil citius fuisse auctum. Ex hoc

antiquo adeo monumento, utpote S. Meinulphum D his verbis Sancti Mainulfi diaconi hodie commemorante, sacram hujus, quam celebrat, memoriam forte depromperit Usuardi Lubeco-Coloniensis auctor, aut, quod non nemini forsitan verosimilius apparebit, e notitiis, vel Paderborna vel ex ipso Budicensi monasterio acceptis.

in Florario nostro Ms.,

4 Certe ex hujusmodi notitiis profuissent apparet Sancti annuntiationem, quam ad hunc diem pariter suppeditat Ms. nostrum, quod anno 1486 se complevisse, ipsemet auctor in fine asserit, Sanctorum Florarium. Ita vel idcirco opinor, quod annuntiationi adjungatur elogium, multa, que a mox laudato Calendario absunt, completens. Juerit illud, etsi prælixius, huc transcripsisse, quod usui infra futurum adhuc sit. Sic habet: In Westphalia diocesi Paderbornensis natale beati Meynulphi archidiaconi et confessoris de Ordine Regularium, qui a beato Karolo Magno de sacro fonte levatus, postmodum, crescente scientia cum ætate, in tantum profecit, quod ejusdem loci episcopus ipsum Fratibus monasterii præfatæ ecclesiæ adunavit. Huic Dominus locum per visam multitudinem cervarum innotuit, ubi monasterium construeret, in quo usque hodie canonici regulares Deo deserviunt ad sacra ejus ossa, que usque hodie miraculis choruscant. Obiit anno Salutis 857. Sintne omnia, que hic traduntur, veritati certe consona, quisque ex dissidentis facile eruet. Perge nunc ad Usuardum Greveni anno 1513, iterumque anno 1521 Colonia Agrippina excusum, atque inter Usuardina Auctaria a Sollerio pariter relatum.

in Florario nostro Ms.,

5 Meinulphus in hoc hodie ita signatur: In diocesi Paderbornensi monasterio Budicensi sancti Meynulli, diaconi et confessoris, Qui tempore Karoli Magni in fundatione Paderbornensis ecclesiæ, vita et miraculis inclytus, beato fine quievit. Annuntiatio hæc partim iisdem fere dumtaxat verbis, quibus Lubeco-Coloniensis supra hic transcripta, partim additione aliunde accepta constat. Verum quid de hac censendum? Cum Sanctus, uti ex dicendis pronum erit colligere, sub Carolo Magno nec miraculis inclaruerit, nec beato fine ad Superos migrarit, e notitiis indubie erroneis fuit deprompta. Observare ita verosimillime tandem Molanus, utpote qui, illa ipsa additione, quam in priori Usuardi a se illustrati editione 1568 Lovanii adornata, usurparat, a posterioribus ejusdem Operis sui editionibus refecta breviter dumtaxat in his Sanctum ita commemorat: Budica, monasterio diocesis Paderbornensis, sancti Meinulphi, diaconi et confessoris. Porro alii adhuc, nec pauci, qui post Grevenum et Molanum Fastos sacros typis vulgarunt, recentiores hagiologi Meinulphum hodie pariter celebrant, Canisius scilicet seu potius Walasserus in Martyrologio Germanico, Rosweydeus in Fastis Sanctorum, Ferrarius in Catalogo generali, Balinghemus in Calendario Mariano, Gelenius in Fastis Agrippinensibus, Castellanus in Martyrologio universali, ac tandem etiam, licet interim Sanctus monachum professus haud fuerit, Wionus, Dorgainus, Menardus et Bucelinus in Hagiologiis suis Benedictinis.

in Greveno, Molano aliisque Fastis sacris hodie celebratur.

6 At vero ut quid Meinulpho locum non dedere in Martyrologio Romano eruditissimi, qui id reformarunt, viri plerasque ad Usuardum factas, quas apud Molanum reperere, additiones adoptare alioquin soliti? Fecerunt id verosimillime, quod anno 1584, quo Martyrologium Ro.

Cur id etiam in Romano hodierno non fiat.

A Romanum Gregorii XIII Papae jussu correxerunt aucteruntque, S. Meinulphi sanctitatem non satis habuerint perspectam. Ita autumo, quod Baronius, qui unus ex his fuit, Annalium Ecclesiasticorum, quorum tomum primum anno demum 1588 typis vulgavit, tomo IX ad annum 816 de S. Meinulpho ita scribat: Fuit hic diaconus ecclesiae Paderbornensis, qui egregia claruit sanctitate, ut ejus vitae Acta significant; videantur autem eruditissimi illi viri Sanctum Romano fuisse inserturi, si, cum anno 1584 in hujus reformationem operam suam conferrent, sanctitatem illius eo, quo eam postea se novisse, hic innuit Baronius, modo habuissent compertam. A Fastis sacris, quibus Meinulphum hodie insertum, modo docui, ad antiquiores, qui res ad eum spectantes calamo exceperunt, scriptores, seu, si mavis, horum lucubrationes sermonem converto.

Sancti Vitam scripsit Sigewardus:

7 Haec inter primo loco memoranda venit Sancti Vita, quam integram, e veteri Ms. Bibliotheca Abdinghoffsensis codice descriptam, anno 1681 typis Neuhusianis, una cum SS. Meinverci et Heimeradi Actis, in lucem primum protulit Observationibusque illustravit Adolphus Overhamus Ordinis S. Benedicti Werthinensis monachus. Praefert haec Prologos duos diversos, quorum alter dedicationis, alter praefationis, ad lectorem directae, locum quodammodo obtinet. Ab ipso statim prioris Prologi seu dedicationis initio auctor tum suum, tum etiam illius, cui lucubrationem suam inscribit, nomen prodit hinc hinc versiculis:

Albino patri digno constanter amari

Filiolus parvus fidei vinclum Sigewardus. Albinum hic memoratum, qui litteras politiones forte docuerit, quidam ex amicis orarat, ut S. Meinulphi Vitam, nondum sat apte limaeque descriptam elegantiori comptiorique stylo concinnaret, hancque ille provinciam Sigewardo, discipulo suo, commendavit, qui et magistri sui ea in re voluntati obsequenter se praebuit. Docet haec in priori pariter e duobus praememoratis prologis ipsemet Sigewardus, aperte etiam ibidem indicans, sibi in adornanda lucubratione sua scriptorem antiquiorem praeferuisse, cujus asserta omnia sententiasque accurate expresserit, ita tamen ut, si quando hic vel exaggeratione vel extenuatione usus sit, qualemcumque hunc ille seu excessum seu defectum emendavit; quod tamen qui facere tuto potuerit, nec edidit, nec satis intellego.

unde hic illam hausit,

8 Audi illum suismet verbis loquentem. Cautio animae, inquit, quae in historiis sacris plus nudam rei veritatem, quam luculentae orationis leporem jubet exquirere, et artissima lex alieni itineris me scientem subire cogunt viam fidi interpretis. Dico autem alienum iter; quia me quidam in ejusdem Operis cursu praecesserat, cujus me non mutare sententias, magistra veritas imperat. Solus tantum verborum ordo mei stili disponendus relinquatur officio: immo etiam, si quid praecessoris mei sermo vel diminutione languit, vel excessit incrementor hoc sanandum permittitur meae curationis medicamento; ac, nonnullis deinde interpositis, ita concludit: Si quis dignum ducat lector accedere huic Operi nostro, hunc per illud extremi iudicii aequissimum examen iterum atque iterum obsecro, ne meum recens dictum mendacii culpa velit notare, cui testimonium perhibet auctoritas veteris scripturae. Vetus haec scriptura seu primitiva S. Meinulphi Acta, quorum auctoritatem et fidem sese sequi, verbis recitatis profitetur Sigewardus,

penitus intercidisse videntur, ipsumque auctoris, qui ea concinnavit, nomen in obscuro reliquit idem hic Sancti biographus, paucas etiam dumtaxat suppeditans notas chronicas, easque tales, ex quibus non nisi late rerum gestarum, quas afficiunt, tempus queat determinari. Adhuc quis ipsemet fuerit, quo seculo, quae aetate vixerit, nusquam vel verbo prodit, nec aliunde, ut apparet, certo quisquam definiat.

9 Laudatus Overhamus in suis ad Meinulphi Vitam Observationibus sic scribit: Habuit saeculo xii Mindensis ecclesia ab anno 1122 usque ad 1140 episcopum Sigewardum, eademque fere tempestate Albinum sive Albinum antistitem ecclesiae Mersburgensis: verum fueritne Sigewardus iste Albini hujus aliquando discipulus, omnino incertum est. Propius fortasse a vero abiit, qui Sigewardum, teste Schafnaburgensi, anno 1039 Fuldensem factum abbatem, auditorem antea dixerit fuisse Albini sive Albuini, quem chronologus Hildesheimensis (vide Chesnium tom. III Scriptorum pag. 523) ad annum 1034 in philosophica arte eruditissimum, Herfeldiae praepositum et prius scholae ibidem magistrum famosissimum, abbatem denique Nienburgensem (eodem scilicet anno 1034 creatum) celebrat; cum hi et loco, aetate vitaeque instituto sese propius contingant, eaque sit codicis Abdinghoffsensis vetustas, ut ad horum fere aetatem referri queat; quamquam et haec opinio intra conjecturae limites consistat. Hactenus ille, et recte enimvero, ut quis, qualisque fuerit Albinus seu Albuinus, quis Sigewardus, quo saeculo, quae aetate ambo floruerint, eo saltem, quo fieri potest, modo lectorem edoceat; e duabus autem, quas eam in rem verbis huc transscriptis facit, conjecturis probabiliores autumo posteriorem, nec, quavis adhibita diligentia, alium usquam invenire quivi Sigewardum, cui ea, de qua hic sermo, est, Sancti nostri Vita aequae apte queat, quam ultimo, per Overhamum assignato, attribui.

AUCTORE C. B.

quis probabilius fuerit,

10 Quod si porro hunc illa, ut habere potuisse videtur, re etiam vera habuit auctorem, uno amplius sesquiseculo, cum Sigewardus quidem anno 1039 Fuldensem, Albinus vero seu Albuinus anno 1034 Nienburgensium factus sit abbas, post S. Meinulphi obitum, anno ex disserendis 857 aut circiter verosimiliter statuendum, fuerit elucubrata, ut fidem omnino indubitam in illa etiam hypotesi non mereatur. Nec juvat, ex scriptore antiquiori, ut jam monui, fuisse depromptam; hic enim, utpote ex quo Sancti translationem, saeculo ix fere elapso factam, miraculaque diu etiam post, ut apparet, secula, Sigewardus narret, uno ut minimum circiter saeculo a Sancti obitu scriptis videtur, imo vero, cum Sigewardum, Sancti biographum, cum Sigewardo, Fuldensem abbate, mox memorato esse eundem, penitus non constet, multo etiam serius forsitan scripserit, dubitarique idcirco non immerito potest, an ubique in iis, quae de S. Meinulpho memoriae prodit, veritatem attigerit, uti in Commentarii hujus decursu uberius declarabitur. Interim quisquam fuerit, et quocumque tempore floruerit Sigewardus, Sancti nostri biographus, hoc equidem scripserit, cum eo nec antiquiorem, nec meliorem, qui de Meinulpho tractet, habeamus, standum puto in iis, quae aliunde nequeunt falsitatis vel convinci, vel merito reddi suspecta.

et quam fidem mereatur.

11 Diu admodum post Sigewardum, atque adeo etiam post scriptorem antiquiorem, e quo is hausit

ACTORE
C. B.
Diu post illum
floruit Gobel-
inus, alter
Sancti bio-
graphus:

hausit, floruit Gobelinus Persona, post alia, quae Paderbornae obiit, munia Forensis etiam pastor ac officialis ibidem, et ecclesiae collegiatae S. Mariae Bileeldiae decanus, contexto universali Chronico, quod Cosmodromium seu Mundi cursum inscripsit, orbi litterario apprime notus, qui anno 4358 (adi, quam Cosmodromii Gobelini editio- nibus, a se adornatis, praemisere Senior et Junior Meibomius, Gobelini Vitam) in Westphalia natus est, saeculoque proxime sequenti, non tamen ante decimum octavarum, utpote ad quem ab orbe con- dilo suum Cosmodromium deduxerit, illius annum, sexagenario verosimillime major excessit e vivis in monasterio Budicensi, in quo a sanctimoniali- bus ad canonicos Regulares iam tum translato, canonicum Regularem negotiorum pertaxus tan- dem induerat. Alteram hic Sancti Vitam, seu potius Vitam, per Sigewardum scripte, paraphra- sim, notis chronicis tamen, aliisque additamentis subinde auctam, concinnavit ex diversis scriptu- ris antiquis et ex rerum gestarum sibi cogni- tarum occursum, uti ipsemet loquitur in Prologo, in quo etiam indicare videtur, sese id fecisse, cum nondum diu canonici Regulares, quod ex dicendis anno 4409 evenit, in monasterio Budi- censi sanctimonialibus fuissent substituti. Verba ejus huc facientia describo. Canonici Regula- ribus, inquit, in villa Bodeken ad reformandam ecclesiam illam, qua corpus praedicti Sancti (Meinulphi videlicet) requiescit, vix institutis laetus obsequia exhortationis impendi, et ut multi gratia spiritus illius possint esse partici- pes, qui una mecum in chordis et organo Do- minum laudent, ex diversis scripturis antiquis et ex rerum gestarum mihi cognitarum occursum ad laudem Dei, sancti Meinulphi honorem et ad aedificationem proximi de vita et miraculis istius Sancti nec non gestis aliis, ad haec infra dicenda opportunis, collegi.

hujus lucu-
bratio cum
Sigewardina
confunditur
a Browero,

42 Ita Gobelinus, qui verosimiliter etiam Sancti Acta litteris non mandarit, nisi cum iam Budicæ, quod quo anno primum fecerit, non comperio, canonicum Regularem prosteretur. Haec Gobelini lucubratio, quam prologo mutilam styloque mu- tato, in suam Vitarum collectionem intulit Surius, aberrare fecit Browerum: hic enim illam, quae fuisset non stylotenus tantum mutata a Surio, sed etiam interpretandi licentia, vel ab hoc ipso scri- ptore, vel ab alio varie interpolata, ipsissimam esse patavit Vitam, e qua in libro, quem Sidera Germaniae inscripsit, Segmenta aliquot Actis S. Meinweri, a se ibidem editis, subiecit. Ve- rum haec alia non est, quam Sancti Vita, a Sigewardo conscripta, uti quisque, qui hanc cum Segmentis, a Browero vulgatis, contulerit, facile perspiciet. Nec est tamen, cur propterea mirere, id non perspexisse Browerum; cum enim hic scriptor anno 4616, quo sua Germaniae Sidera publici juris fecit, integram Sancti Vitam eacu- sam, utpote quae anno demum 4686 typorum be- neficio prodierit, videre non potuerit, illiusque Ms., quo usus est, exemplar ad modum exemplaris, quod apud nos e codice Hardselusano descri- ptum exstat, binos supra memoratos Prologos, quorum prior auctorem, aliunde minime digno- scendum, Sigewardum prodit, non praetulerit, qui, quæso, vel conjectare potuisset, fuisse ab hoc San- cti nostri Vitam conscriptam, hancque esse eam- dem cum illa, e qua Fragmenta aliquot ederet? Attamen cum de stylo, quo, quam vulgavit, Vita exarata est, pronuntiat; Character sermonis tri- tum illud cacoethes rhythmicæ locutionis habet,

quod ingeniose, ut putabant, isocolis et anti- stæchis efficiebant; stylo autem longe dissimili in Cosmodromio suo utatur Gobelinus, idcirco saltem, an hunc illa vere habuerit auctorem, pō- tuisset revocare in dubium.

43 Certe hac de re in præviis suis ad Gobelini Cosmodromium Monitis re ipsa illo ex capite tom. I Rerum Germanicarum dubitavit Meibo- mius Junior, et sane non immerito: at vero, an Vita, quam, stylo mutato, Gobelini nomine edidit Surius, Gobelino re ipsa debeat attribui, ibidem etiam is ambigendum duxit, tum ex eo, quod hanc cum Vita, e qua Browerus Fragmenta ali- quot protulit, non secus atque hic scriptor, per- peram putarit eandem, tum etiam ex eo, quod Gobelinus, eum in Cosmodromio suo ætate 6, cap. 40 de S. Meinulpho agit, Vitam illius se scripsisse, ne vel verbo indicet: quod postremam (de primo enim jam dictum est) argumentum ut refellam, nequivit Vita S. Meinulphi a se scripte citato Cosmodromii cap. meminisse Gobelinus; illam enim non prius, quam cum jam hoc exaras- set, in litteras misit. Rem sic ostendo: Meinulphi Vitam, ut docui, non concinnavit Gobelinus, nisi cum jam canonici Regulares Budicæ fuissent san- ctimonialibus substituti; ante autem, quam hoc fieret objectum Cosmodromii caput eum conscri- psisse, vel ex eo liquet, quod aliquin hæc ver- bis, usque ad tempora nostra perduravit, nunc vero... desolationi proximum est, quæ ibidem, de monasterio Budicensi, pro sanctimonialibus per S. Meinulphum exstructo, faciens sermonem, pronuntiat, alia hæc sequentia, usque ad tem- pora nostra perduravit; nunc vero ad canonicos Regulares transit, aut certe æquivalentia fuisset substitutus, uti quisque, quantum opinor, fatebitur, qui rem mature expenderit. Perperam igitur, an Vita, quam, stylo mutato, Gobelini nomine edidit Surius, Gobelino vere debeat attribui, in dubium idcirco revocat Meibomius Junior, quod lucubrationis illius mentio in Cosmodromio a Gobelino omittatur.

44 Ea nihilominus de re etiam Bollandus no- ster, alia tamen ratione impulsus, in Commenta- rio Historico, Actis S. Liborii, primo seorsum editis ac dein in tom. V Julii illatis, præmisso, num. 11 dubitat, imo vero insuper conjicit, lu- cubrationem illam a Gobelino non esse elabora- tam, quod in ea, cum de occasione modoque con- diti a S. Meinulpho Budicensis monasterii sermo est, voti a Sancto apud Cenomanos de monasterio illo extruendo nuncupati mentio non fiat, cujus tamen in Cosmodromio ætate 6, cap. 41 meminit Gobelinus, de S. Liborii e Gallia in Westphaliam translatione sic scribens: Anno igitur Lodewici (Pii imperatoris) 24 translatus est sanctus Li- borius de civitate Cenomanica Galliae in qua quondam ipse fuerat episcopus, ad Paderbor- nam Westphaliæ, Aldrico Cenomanensem et Ba- durado Paderbornensem regentibus ecclesias... Et quidam clericus ecclesiae Paderbornensis, Ido nomine, conscripsit miracula, quæ vidit in translatione sancti Liborii, et habentur scripta in ecclesia Paderbornensi supradicta. Et Ercon- radus diaconus ecclesiae Cenomanensis scribit eadem miracula, prout ea se vidisse testatur. Et ipse scribit, quod legati episcopi Baduradi pro reliquiarum sanctarum receptione missi Ceno- manicam principales fuerunt Folodagus, advo- catus episcopi Baduradi, Meinulphus archidia- conus, Adelbertus presbyter, Aldricus diaconus et Drudwinus subdiaconus. Et quod Meinul- phus

D

et an vero
Gobelini sit,
dubitatur a
Meibomio
Juniore.

E

Item etiam
fit a Bollandi
nostro; sed
aliam ob
causam,

F

A nulpus in ecclesia sancti Vincentii Cenomanensi vovit monasterium sanctimonialium fundare in honorem beatae Mariae et sancti Liborii in loco, qui dicitur Bodicon. Eodem tempore floruit Rabanus poeta, abbas Fuldensis.

que ab Overhamo impugnatur,

43 Verum, inquit quantum ad substantiam in suis ad S. Meinulphi Vitam Observationibus pag. 416 Adolphus Overhamus, in membranaceo Gobelini codice, iis omnibus, e quibus scriptoris hujus Cosmodromium fuit typis vulgatum, codicibus antiquiori, citato ætatis 6 cap. 41 solum hæc leguntur primaria manu scripta: Anno imperii Ludewici 23 translatus est sanctus Liborius de civitate Cenomanica Galliae, in qua quondam ipse fuerat episcopus, ad Paderborne civitatem Westphaliae, Aldrico Cenomanensem et Badurado Paderbornensem regentibus ecclesias. Et quidam clericus Paderbornensis ecclesiae, Ido nomine, conscripsit miracula, quæ vidit in translatione S. Liborii, et habentur scripta in ecclesia Paderbornensi supradicta. Eodem tempore floruit Rabanus poeta, abbas Fuldensis; ubi una cum multis aliis verba illa, Et quod Meinulphus in ecclesia sancti Vincentii Cenomanensi vovit monasterium sanctimonialium fundare in honorem beatae Mariae et sancti Liborii in loco, qui dicitur Bodicon, quibus votum a S. Meinulpho apud Cenomanos nuncupatum memoratur, ab ipso textu absunt: cum autem nihilominus legantur addita ad marginem alia manu et caractere longe recentiori, fuerint verosimillime in textum seriemque historiae dumtaxat recepta a librariis, qui codices recentiores, in quibus ea reperiuntur, conscripserunt. Ita fere, ut dixi, quantum ad substantiam Overhamus, cui minime adversatur tomo I Rerum Germanicarum pag. 349 Junior Meibomius; suffragatur vero etiam, et merito quidem, in Monumentis Paderbornensibus, anno 1672 editis, pag. 220 Ferdinandus, Paderbornensis episcopus.

16 Nec est, cur pro verbis illis Cosmodromio; seu, si malis, Gobelino hujus auctori vindicandis in subsidium Paderbornensis Chronica,

C 16 Nec est, cur pro verbis illis Cosmodromio; seu, si malis, Gobelino hujus auctori vindicandis in subsidium Paderbornensis Chronica, in bibliotheca nostra asservatam, in qua, Gobelino etiam attributa, cap. 9, ut Bollandus Commentarii supra laudati num. 17 affirmat, iisdem fere verbis, quibus in ambabus Cosmodromii Gobelini editionibus, a Meibomio Seniore et Juniore adornatis, S. Liborii e Gallia in Westphaliam translatio memoratur; quamvis enim Chronicon illud verba supra recitata, quibus votum a Meinulpho apud Cenomanos de condendo Budicensi parthenone emissum prodit, recipi etiam loco per Bollandum cit. exhibeat, titulumque, quo Gobelino Personae discrete adscribitur, in capite præferat, auctorem tamen, uti hinc arbitratus est Bollandus, Gobelinum Personam non habuit. Liqueat id ex ipsomet, cui magis, quam præfato titulo, utpote recentiori dumtaxat manu adscripto, fulendum est, Chronici Prologo, ita circa mediam sui partem habente: Quia particularia gesta proborum virorum tam secularium quam spiritualium istius patriæ (diœcesis Paderbornensis scilicet) in codicibus nominatis non habentur, feci, quod potui: hinc mihi codicillos perantiquos, ubicumque comperire potui, accommodavi non sine aliquo labore et sollicitudine. Nam in liberaria summi collegii Paderbornensis scrutinium feci, sed voti mei compositus non fui. Similiter et in aliis locis quam plurimis scrutando, interrogando vix aliquem

repperi, quo michi satisfactum crederim; famosius tamen nihil inveni libello eo, quem auctor suus Cosmidromium, id est, Cursum mundi intulavit: quem quidam canonicus ecclesiae Bilveldensis, nomine Gobelinus, composuit, vir, ut liber iste per se fert, doctus et eruditus et multarum rerum non ignarus. . . Prædictus iste Gobelinus primo in Forensi ecclesia Paderbornensi pastor, postea canonicus in Bilveldia pro divino amore et honore non parum laborabat. . . tandem apud canonicos Regulares in Bodiken manens (utrum in habitu, an non, non compertum habeo) vitam finivit, ibidem sepultus.

47 Quibus ex verbis sane manifestum fit, non esse Gobelinum Paderbornensis, de qua hic, Chronica auctorem, huncque proinde frustra vocari in subsidium pro asserendis Gobelino verbis, quibus in ambabus Cosmodromii Gobelini editionibus votum apud Cenomanos nuncupasse S. Meinulphus asseritur. Hinc porro jam consecrarium est, ut, etsi ea a S. Meinulphi, quam sub Gobelini nomine edidit Sarius, Vita absint, non sit propterea hæc uno illo argumento Gobelino adjudicanda. Et vero genuinum contra esse illam scriptoris hujus fetum, suadent tum Mss. exemplaria, penes me exstantia aliaque, quæ omnia Gobelini nomen præferunt, tum etiam descriptionis stylus, qui stylo, quo Cosmodromium exaratum est, omnino est similis, uti ex utriusque collatione quemvis judicaturum reor. Accedit, ea ipsa commenta, quæ de Saxonica gentis origine, deque Westphaliae et Paderbornæ nomenclatione in Cosmodromio occurrunt, pariter obruti in Vita, quæ Gobelino tribuitur. Lucubratiō hæc duas partes diversas, quarum altera Sancti Vitam, altera miracula, post obitum patrata, corporisque de terra levationem enarrat, complectitur; qua in re, uti etiam in plerisque, quæ refert, Vitæ per Sigewardum scriptæ supraque memoratæ apprime congruit, ut, quemadmodum jam innui, hujus fere dumtaxat paraphrasis esse videatur.

48 Illam nihilominus vel idcirco, quod sic futurum sit, ut cum Sigewardina lucubratione, quod a Browero et Meibomio Juniore factum, jam docui, deinceps non confundatur, Commentario huic, servato genuino Gobelini stylo, subjungam non secus ac Vitam, per Sigewardum concinnatam. Atque hanc quidem, quæ priorem locum obtinebit, ex editione Overhamiana, cum Fragmentis Browerianis nostroque Hardehusano apographo supra memoratis collata, recudam, ita tamen, ut, cum Overhamus totum Opusculum in binos libros, hosque in varia capita, quibus singulis etiam titulos, e propria penè verosimillime depromptos, affinxerit, pro mero suo, ut apparet, arbitrio fuerit partitus, aliam ego partitionem mori nostro in rebus hujusmodi magis accommodatam, adhibiturus sim, qua libris quidem capita, capitibus vero numeros, et uni quidem subinde duos aut etiam plures, substituam. Quod jam ad Vitam, a Gobelino exaratum, pertinet, quatuor hujus apud nos exstant apographa diversa, quorum duo, unde deprompta sint, nulla docet nota apposita; e duobus vero reliquis alterum e Bodecensis canobii Passionali pergameno Ms. insigni; alterum, quod etiam Annotationes nonnullas ad calcem adjectas habet, e Schedis Mss. P. Georgii Garnesfelt, Carthusiæ Coloniensis alumni, sacrarum in antiquorum eremitarum imagines Elucidationum auctoris, qui et ipse illud e Ms. monasterii Budicensis

AUCTORE
C. B.

locum obtinere non probetur, pro Gobelino concluditur;

F

Illud hujus Opus, non secus ac aliud Sigewardi, Commentario huic subdetur,

F

AUCTORE
C. B.

dicentis codice acceperit, Annotationibusque mox dictis auxerit, notatur desumptum. E priori, facta cum posteriori collatione, Gobelinianam lucubrationem, in capita et numeros pro more nostro, ut commodius visum est, distinctam, excudam, additis etiam, quod et ad Vitam, a Sigewardo scriptam, faciam, Annotationibus, quibus, quæ obscura sunt, illustrentur, corriganturque, quæ correctione indigent, si id sufficienter in Commentario prævio præstitum non fuerit.

in cuius decursu duo præterea alia Opuscula, quorum hic

19 Porro duo adhuc, quæ nonnulla, ad S. Meinulphum spectantia, edocent, penes nos exstant antiquiora Opuscula, alterum anno demum 1731 e tenebris erutum Monachique typis vulgatum, alterum hactenus ineditum. Primum ex his, quod Chronicon monasterii Bodecensis inscribitur, divisum est in partes quatuor diversas, quarum prima de monasterii Budicensis fundatione, ejusque ad canonicos Regulares translatione, secunda de primo ejusdem monasterii Priore, tertia de sex Prioribus, ab anno 1120 usque ad annum 1155 illud ipsum asceterium moderatis, ac quarta denique de miraculis, per S. Meinulphi intercessionem sub septimo Priore patris, tractatur. Auctor illius est Joannes Probus, e Congregatione Windesheimensi canonicus Regularis in monasterio Budicensi professus. Hic, cum esset diocesis Paderbornensis clericus, canonicis Regularibus, anno 1409 in monasterium Budicense primum inductis, sese ibidem socium una cum binis aliis Paderbornensibus clericis, uti ipsemet part. 1. cap. 6 docet, statim adjunxit, vitamque in sancto illo instituto ad annum ut minimum 1455 (miraculum enim, S. Meinulphi patrocinio tunc patratum, part. iv, cap. 6 narrat) indubie protraxit, ut adeo in narrandis iis, quæ, sive ad monasterium Budicense, sive ad S. Meinulphum spectantia, medio illo temporis spatio, inter annum 1408 et annum 1456 elapso, accidere, summam utique fidem mereatur: quam an etiam sibi adjungat, dum nonnulla alia, ætatem suam prægressa, refert, in decursu, si quando de iis sermo occurrat, discutiam.

datur notitia,

20 Ad Opusculum Ms., hactenus ineditum, jam pergo: hoc, quod magnæ admodum molis non est, monasterii Budicensis ad canonicos Regulares translationem, ejusdemque reformationem exponit. Auctor nomen suum nusquam prodit; nonnulla tamen suppeditat, quibus esse idem, qui alteram e Sancti Vitæ supra memoratis scripsit, Gobelinus Persona queat non immerito videri. Fuit enim, uti ipsemet docet, Joannem de Wale, canonicorum Regularium Suëllis Priorem, monasterium Budicense, antequam hoc ille reformandum acciperet, anno 1408 visitantem, comitatus, postque ecclesiasticum, cui Budicensis parochia ob unius e Wevelsburgensibus fratribus dynastis contumaciam fuerat subjecta, interdictum, in quantum id monasterium Budicense hujusque ecclesiam spectaret, curavit levandum: adhuc contra nonnullos, uti ipsemet pariter docet, capituli Paderbornensis canonicos Wilhelmo Montensi, Paderbornensium episcopo, Budicensis monasterii reformationem atque ad canonicos Regulares translationem quam maxime desideranti, constantissime adhæsit, cumque sævissimam deinde adversus se notam cerneret tempestatem, Paderborna alio se contulit; quæ omnia in Gobelinum Personam optime quadrant, utpote qui et officialis Paderbornensis munere functus sit, col-

lapsæ in religiosis familiis disciplinæ instaurandæ impense studuerit, hæcque occasione Bilveldiam Paderborna secedere fuerit compulsus, uti in ejus Vita apud utrumque Meibomium loco supra citato est videre.

21 At vero Opusculi, de quo hic, auctor, cum de tentata a Paderbornensi episcopo, astuque a mulieribus Budicensibus impedita reliquiarum S. Meinulphi ex ecclesia Budicensi ad Paderbornensem translatione sermonem instituit, fuisse refert hæc ab illis, appropinquante episcopo, in quodam equorum stabulo, turri ipsius ecclesiæ (Budicensis scilicet) versus Austrum affixo, sub paleis occultatas; id vero retro quandam capsam intra ecclesiam factum, ait in Cosmodromio suo ætat. 6, cap. 90 Gobelinus; quo hic occurrente inter hunc scriptorem et Opusculi auctorem dissensus fit, ut, an is sit Gobelinus, magnopere dubitem, maxime quod stylo etiam alter ab altero nonnihil dissidere videatur. Ut sit, Opusculi equidem auctor, quem præterea, utpote rerum minoris dumtaxat momenti scriptorem, nomine tenus nosse, non multum refert, suismet oculis, quæ scribit, pleraque conspexit, suamque, quæ admodum ipsemet in fine indicat, lucubrationem anno 1447 absolvit. Hæc, aliæque supra expensa, quæ Joannem Probum habet auctorem, in Commentarii hujus decursu, etsi neutra typis integra sit excudenda, usui subinde erunt, maxime cum de monasterii Budicensis ad canonicos Regulares translatione, cultu S. Meinulphi ibidem per hos instaurato, miraculisque, instauracionem hanc Sancti ejusdem patrocinio subsecutis, sermo instituetur. Usui erit et suis Paderbornensibus Annalibus Nicolaus Schatenus, Societatis nostræ sacerdos, aliique scriptores sive antiquiores, sive recentiores, quos, cum res feret, ferique poterit, nominatim expressos in medium adducam.

§ II. Illustre Sancti genus, patria, tempus natale.

Nobilissimo sane genere apud antiquorum Saxonum gentem (videsit de hac Operis nostri tom. II Octobris pag. 180) S. Meinulphum natum, Sigewardus, antiquior ejus biographus, a quo hæc in re nec Gobelinum, nec alium quemvis dissentientem invenio, luculentissime num. 6 docet. Verba, quibus id ibidem facit, hæc sunt: Tempore, quo gentem Saxoniam Karolus (Magnus nimirum) imperator imperio suo subegit, subactamque de idololatria ad fidem Christi transtulit, natus est de eadem gente (Saxonum, antiquorum scilicet) Mainulfus utroque parente admodum nobilibus. Ita ille, qui præterea Sancti matrem nuncupatam fuisse Wigthruth, num. 8 memorie prodit. Verum, quod fuerit vel parentis ejus nomen, vel nobilissimum illud, e quo ortus sit, genus, nusquam edicit, nec scio, an hoc vel apte hactenus a quoquam definitum sit, vel apte etiam, idoneis ad id deficientibus monumentis antiquis, definiri queat. Inter illustriores antiquioresque Westphaliæ, quæ Saxonie antiquæ pars fuit, familias non infimum locum tenuit, quæ, in dynastiam Buranam in episcopatu Paderbornensi ad fluvium Almam positam, tituloque Baronatus nobilitatam, diutissime dominata, præterito demum sæculo defecit in Mauritio Burano, qui, cum

D

usui subinde erunt.

E

E parentibus valde nobilibus natus est Sanctus; fuerit tamen

F